SODBA SPLOŠNEGA SODIŠČA (šesti razširjeni senat)

z dne 16. junija 2011*

V zadevi T-185/06,

L'Air liquide, société anonyme pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude s sedežem v Parizu (Francija), ki jo zastopajo R. Saint-Esteben, M. Pittie in P. Honoré, odvetniki,

tožeča stranka,

proti

Evropski komisiji, ki sta jo sprva zastopala F. Arbault in O. Beynet, nato V. Bottka, P. Van Nuffel in B. Gencarelli, zastopniki,

tožena stranka,

zaradi predloga za razglasitev delne ničnosti Odločbe Komisije C(2006) 1766 konč. z dne 3. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva št. COMP/F/38.620 – Vodikov peroksid in perborat) v delu, ki se nanaša na tožečo stranko,

* Jezik postopka: francoščina.

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti razširjeni senat),

v sestavi V. Vadapalas (poročevalec), v funkciji predsednika senata, M. Prek, A. Dittrich, L. Truchot in K. O'Higgins, sodniki,

sodni tajnik: J. Palacio González, glavni administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 2. septembra 2010

izreka naslednjo

Sodbo

Dejansko stanje

1 Tožeča stranka, družba Air liquide, SA pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude, je družba francoskega prava, ki je bila v času dejanskega stanja sto-odstotna lastnica kapitala družbe Chemoxal SA, ki je prodajala vodikov peroksid (v nadaljevanju: VP) in natrijev perborat (v nadaljevanju: NPB).

2 Družba Degussa AG je novembra 2002 obvestila Komisijo Evropskih skupnosti o obstoju kartela na trgih VP in NPB in zaprosila za uporabo Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL 2002, C 45, str. 3).

3 Družba Degussa je Komisiji predložila materialne dokaze, ki so tej omogočili, da je 25. in 26. marca 2003 opravila preiskave v prostorih nekaterih podjetij

4 Komisija je 26. januarja 2005 tožeči stranki in drugim zadevnim podjetjem poslala obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah.

5 Po zaslišanju zadevnih podjetij je Komisija sprejela Odločbo C(2006) 1766 konč. z dne 3. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP proti podjetjem Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa, Edison SpA, FMC Corp., FMC Foret SA, Kemira Oyj, tožeči stranki, Chemoxal, SNIA SpA, Caffaro Srl, Solvay SA, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA in Arkema SA (Zadeva COMP/F/38.620 – Vodikov peroksid in perborat, v nadaljevanju: izpodbijana odločba), povzetek katere je objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 13. decembra 2006 (UL L 353, str. 54). Tožeči stranki je bila vročena z dopisom z dne 8. maja 2006.

Izpodbijana odločba

6 Komisija je v izpodbijani odločbi navedla, da so naslovniki te odločbe sodelovali pri enotni in trajajoči kršitvi člena 81 ES in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) glede VP in njegovega nadaljnjega proizvoda NPB (točka 2 obrazložitve izpodbijane odločbe).

7 Ugotovljeno kršitev so v glavnem sestavljala izmenjava tržno pomembnih ter zaupnih informacij o trgu in podjetjih med konkurenti, omejevanje in nadzor proizvodnje ter potencialnih in dejanskih zmogljivosti te proizvodnje, razdelitev tržnih deležev in strank ter določanje in nadzor spoštovanja ciljnih cen.

8 Ugotovljeno je bilo, da sta tožeča stranka in družba Chemoxal „skupaj in solidarno“ odgovorni za kršitev (točka 406 obrazložitve izpodbijane odločbe).

9 Komisija je na podlagi člena 25(1)(b) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL 2003, L 1, str. 1) ugotovila, da je njena pristojnost za izrek sankcij tožeči stranki in družbi Chemoxal, ki sta pri kršitvi nehali sodelovati več kot pet let pred prvimi preiskovalnimi dejanji, zastarala. Komisija je vseeno menila, da ima pravni interes, da ugotovi zadevno kršitev v zvezi s tema družbama (točke od 366 do 369 obrazložitve izpodbijane odločbe).

10 Člen 1(i) in (j) izpodbijane odločbe določa, da sta tožeča stranka in družba Chemoxal kršili člen 81(1) ES in člen 53 Sporazuma EGP s tem, da sta od 12. maja 1995 do 31. decembra 1997 sodelovali pri navedeni kršitvi.

11 Komisija je v členu 2(f) izpodbijane odločbe tožeči stranki in družbi Chemoxal naložila globo 0 EUR.

12 Člen 4 izpodbijane odločbe vsebuje seznam njenih naslovnikov, med katerimi je tudi tožeča stranka.

Postopek in predlogi strank

13 Tožeča stranka je 17. julija 2006 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila to tožbo.

14 Po spremembi sestave senatov Splošnega sodišča je bil sodnik poročevalec razporejen v šesti senat, zato je bila obravnavana zadeva po opredelitvi strank dodeljena šestemu razširjenemu senatu.

15 Ker se dva člana senata nista mogla udeležiti posvetovanja, je predsednik Splošnega sodišča na podlagi člena 32(3) Poslovnika Splošnega sodišča za dopolnitev senata določil dva druga sodnika.

16 Splošno sodišče je na podlagi poročila sodnika poročevalca sklenilo, da začne ustni postopek. Stranke so na obravnavi 2. septembra 2010 podale ustne navedbe in odgovorile na vprašanja Splošnega sodišča.

17 Tožeča stranka Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– člen 1(i) izpodbijane odločbe v delu, v katerem je Komisija ugotovila, da je tožeča stranka sodelovala pri kršitvi, razglasi za ničen;

– zato člena 2(f) in 4 izpodbijane odločbe, v delu, v katerem se nanašata na tožečo stranko, razglasi za nična;

– Komisiji naloži plačilo stroškov.

18 Komisija Splošnemu sodišču predlaga, naj:

– tožbo zavrne;

– tožeči stranki naloži plačilo stroškov.

Pravo

19 Tožeča stranka v utemeljitev tožbe navaja štiri tožbene razloge, ki se nanašajo, prvi, na kršitev člena 81 ES, kar zadeva odgovornost za kršitev na podlagi domneve, povezane s stoodstotnim nadzorom nad hčerinsko družbo, drugi, na kršitev pravice do obrambe zaradi uporabe te domneve, tretji, na kršitev obveznosti obrazložitve v zvezi z zavrnitvijo elementov, predloženih, da bi se ovrgla ta domneva, in četrti, na to, da Komisija zaradi nastopa zastaranja ni imela pravnega interesa za ugotovitev, da je tožeča stranka sodelovala pri kršitvi.

Uvodne ugotovitve

20 Ker so prvi trije tožbeni razlogi, ki jih navaja tožeča stranka, v bistvu usmerjeni zoper ugotovitev njene odgovornosti za kršitev njene hčerinske družbe, je treba najprej spomniti na upoštevno sodno prakso.

21 V skladu z ustaljeno sodno prakso se ravnanje hčerinske družbe lahko pripiše matični družbi, zlasti če ta hčerinska družba – čeprav je ločena pravna oseba – o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti glede gospodarskih, organizacijskih in pravnih povezav med tema pravnima osebama (glej sodbo Sodišča z dne 10. septembra 2009 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, C-97/08 P, ZOdl., str. I-8237, točka 58 in navedena sodna praksa).

22 V takem položaju sta namreč matična družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in zato tvorita eno samo podjetje v smislu člena 81 ES (zgoraj v točki 21 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 59).

23 V posebnem primeru, ko je matična družba stoodstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, ki je kršila pravila Unije o konkurenci, lahko po eni strani ta matična družba odločilno vpliva na ravnanje te hčerinske družbe, po drugi strani pa obstaja izpodbojna domneva, da navedena matična družba dejansko odločilno vpliva na njeno ravnanje (glej zgoraj v točki 21 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 60 in navedena sodna praksa).

24 V teh okoliščinah za domnevanje, da matična družba odločilno vpliva na poslovno politiko hčerinske družbe, zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves kapital hčerinske družbe v lasti matične družbe. Komisija bo lahko tako matično družbo štela za solidarno odgovorno za zadevno kršitev, razen če matična družba, ki mora to domnevo ovreči, ne predloži zadostnih dokazov o tem, da njena hčerinska družba na trgu ravna samostojno (glej v tem smislu zgoraj v točki 21 navedeno sodbo Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 61 in navedena sodna praksa).

25 Pri presoji, ali hčerinska družba na trgu ravna samostojno, je treba upoštevati vse elemente v zvezi s poslovnimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami, ki to hčerinsko družbo povezujejo z matično družbo, ti pa so lahko različni od primera do primera in jih torej ni mogoče taksativno našteti (zgoraj v točki 21 navedena sodba Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, točka 74; glej v tem smislu tudi sodbo Splošnega sodišča z dne 12. decembra 2007 v zadevi Akzo Nobel in drugi proti Komisiji, T-112/05, ZOdl., str. II-5049, točka 65).

26 Komisija je v obravnavani zadevi v točkah od 370 do 379 obrazložitve izpodbijane odločbe spomnila, da je mogoče šteti, da je matična družba odgovorna za nezakonito ravnanje hčerinske družbe, če ta ne določa samostojno svojega ravnanja na trgu. Pojasnila je, da lahko upravičeno domneva, da hčerinska družba, ki je pod stoodstotnim nadzorom, večinoma sledi navodilom matične družbe, pri čemer lahko ta domnevo ovrže s predložitvijo nasprotnih dokazov.

27 Komisija je glede pripisovanja odgovornosti tožeči stranki najprej navedla, v točki 403 obrazložitve izpodbijane odločbe, da je bila ta v času kršitve stoodstotna lastnica kapitala družbe Chemoxal in je imela pravico imenovati člane upravnega odbora, kar je zadoščalo za uporabo domneve dejanskega odločilnega vpliva na ravnanje njene hčerinske družbe.

28 V točki 404 obrazložitve izpodbijane odločbe se je sklicevala na trditve, s katerimi je tožeča stranka izpodbijala to pripisovanje.

29 Komisija je v točki 405 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da je – drugače kot trdi tožeča stranka – stoodstotni nadzor nad kapitalom hčerinske družbe razlog za domnevo, ki jo je mogoče ovreči z dokazom, da „ima hčerinska družba nekolikšno avtonomijo“. Nato je ugotovila, da so bili elementi, ki jih je predložila tožeča stranka,

nezadostni za ovrženje domneve, in je, prvič, navedla, da je njena pravica imenovati člane upravnega odbora hčerinske družbe indic za odločilen vpliv na tekoče upravljanje te družbe. Drugič, sklicevala se je na nekatere indice v zvezi s tem, da so tretji zadevni družbi imeli za isto podjetje, in sicer na navedbe imena Air Liquide v nekaterih dokumentih v zvezi s kartelom in na to, da družba Chemoxal uporablja znamko Air Liquide.

30 Nazadnje, Komisija je v točki 406 obrazložitve izpodbijane odločbe navedla, da vztraja pri ugotovitvi o odgovornosti tožeče stranke in njene hčerinske družbe Chemoxal – ki sta del istega podjetja, ki je sodelovalo pri kršitvi – za zadevno kršitev.

Prvi in drugi tožbeni razlog: kršitev člena 81 ES in pravice tožeče stranke do obrambe, kar zadeva uporabo domneve, povezane s stoodstotnim nadzorom nad hčerinsko družbo

Trditve strank

31 Tožeča stranka v okviru prvega tožbenega razloga trdi, da to, da je matična družba stoodstotna lastnica kapitala hčerinske družbe, samo po sebi ne omogoča domneve, da matična družba odločilno vpliva na svojo hčerinsko družbo, in pripisovanja odgovornosti za kršitev hčerinske družbe matični družbi. Predložiti naj bi bilo treba vsaj še en dokaz za to, da hčerinska družba nima avtonomije. Komisija naj bi s tem, da se je

pri uveljavljanju domneve sklicevala zgolj na stoodstotno lastništvo kapitala hčerinske družbe, kršila člen 81 ES.

32 Poleg tega naj drugi elementi, ki jih je navedla Komisija – kot je pravica imenovati člane upravnega odbora družbe Chemoxal in to, da ta družba uporablja ime tožeče stranke (točki 403 in 405 obrazložitve izpodbijane odločbe) – ne bi dokazovali, da tožeča stranka odločilno vpliva na svojo hčerinsko družbo. Predvsem naj bi bilo iz upravne prakse Komisije razvidno, da to, da hčerinska družba uporablja trgovsko ime matične družbe, ne pomeni, da sta družbi ena sama gospodarska enota. Poleg tega naj bi bila v številnih listinah iz spisa navedena družba Chemoxal, ne pa tožeča stranka.

33 Tožeča stranka v okviru drugega tožbenega razloga trdi, da je uporaba zadevne domneve povzročila obrnitev dokaznega bremena, s čimer je bila kršena njena pravica do obrambe.

34 Komisija nasprotuje trditvam tožeče stranke.

Presoja Splošnega sodišča

35 Iz točk od 403 do 406 obrazložitve izpodbijane odločbe je razvidno, da pripisovanje odgovornosti za kršitev hčerinske družbe tožeči stranki temelji na ugotovitvi, da je tožeča stranka dejansko odločilno vplivala na družbo Chemoxal, ki je posledica domneve, povezane z njenim popolnim nadzorom nad to hčerinsko družbo, ki je po mnenju Komisije tožeča stranka ni ovrgla.

36 Ugotoviti je treba, da je Komisija glede na zgoraj v točkah od 21 do 24 navedeno sodno prakso lahko pravilno domnevala, da zaradi stoodstotnega nadzora, ki povezuje družbi in ki se ne izpodbija, tožeča stranka odločilno vpliva na družbo Chemoxal.

37 Glede tega je treba trditve tožeče stranke v zvezi z elementi iz točk 403 in 405 obrazložitve izpodbijane odločbe – ki se nanašajo na pravico imenovati člane upravnega odbora družbe Chemoxal in na to, da se v sektorju, ki ga zadeva kršitev, uporablja ime tožeče stranke – zavrniti kot brezpredmetne.

38 Ker je Komisija te elemente namreč navedla dodatno, poleg ugotovitve o stoodstotnem nadzoru tožeče stranke nad kapitalom družbe Chemoxal, njihova neupoštevnost, ki jo zatrjuje tožeča stranka, ne more vplivati na pravico Komisije sklicevati se na zadevno domnevo.

39 Poleg tega, ker je bilo ugotovljeno, da Komisija ni napačno uporabila prava, ko se je sklicevala na domnevo, ki jo tožeča stranka lahko ovrže z nasprotnim dokazom, je treba zavrniti tudi tožbeni razlog v zvezi z obrnitvijo dokaznega bremena, ki naj ne bila združljiva z načelom spoštovanja pravice do obrambe.

40 Iz zgornjih navedb izhaja, da prvega in drugega tožbenega razloga ni mogoče sprejeti.

Tretji tožbeni razlog: kršitev obveznosti obrazložitve v zvezi z zavrnitvijo elementov, predloženih, da bi se ovrgla zadevna domneva

Trditve strank

41 Tožeča stranka trdi, da je Komisija kršila svojo obveznost obrazložitve, ker ni zavzela stališča do dokazov, ki jih je tožeča stranka predložila, da bi ovrgla domnevo, povezano z njenim stoodstotnim nadzorom nad družbo Chemoxal.

42 Navaja, da je v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah predložila celo vrsto elementov v zvezi z organizacijsko samostojnostjo družbe Chemoxal in njeno samostojnostjo pri odločanju.

43 Komisija naj bi v točki 404 obrazložitve izpodbijane odločbe te elemente navedla nepopolno. Poleg tega naj ne bi odgovorila in naj bi se omejila zlasti na trditev, da je bilo „videno od zunaj jasno [da je tožeča stranka] nadzorovala delovanje družbe Chemoxal“ in da so „tako stranke kot konkurenti v sektorju [VP] uporabljali izraz podjetje ‚Air Liquide‘“ (točka 405 obrazložitve izpodbijane odločbe). Tako naj Komisija v izpodbijani odločbi ne bi preučila nobenega elementa, ki ga je predložila tožeča stranka.

44 Po mnenju tožeče stranke Komisija ne more odpraviti pomanjkljivosti obrazložitve izpodbijane odločbe z navajanjem dodatnih elementov pred Splošnim sodiščem, predvsem v zvezi z dejstvom, da družba Chemoxal prodaja izdelke, ki jih izdeluje družba Oxysynthèse SA. Komisija naj v izpodbijani odločbi namreč ne bi dokazala, da

je tožeča stranka dejansko nadzirala to podjetje, ki je skupno tožeči stranki in družbi Atochem SA in ki ga, kar zadeva delež tožeče stranke, upravlja družba Chemoxal.

45 Trditve, ki jih je Komisija prvič navedla v odgovoru na tožbo, naj bi potrjevale, da izpodbijana odločba glede tega ni bila obrazložena.

46 Komisija odgovarja, da ima zaradi uporabe zadevne domneve dokazno breme glede samostojnosti družbe Chemoxal izključno tožeča stranka. Kar zadeva elemente, ki jih je predložila tožeča stranka, naj bi Komisija v točkah od 403 do 405 izpodbijane odločbe zadostno razložila, zakaj ta domneva ni bila ovržena.

47 Poleg tega naj Komisiji ne bi bilo treba odgovoriti na vse trditve, navedene v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah. Zadošča, če podrobno pojasni razloge, ki utemeljujejo odgovornost zadevnega podjetja za kršitev. Tožeča stranka pa naj Komisiji ne bi očitala, da tega ni pojasnila.

48 Poleg tega naj trditve tožeče stranke, ki so bile zelo splošne in niso bile podprte s specifičnimi dokazi, ne bi nikakor mogle ovreči zadevne domneve.

49 Kar zadeva zatrjevano organizacijsko samostojnost hčerinske družbe tožeče stranke, prvič, naj to, da vodstveni delavci družbe Chemoxal niso bili člani organov tožeče stranke, ne bi nikakor izključevalo, da ta svoji hčerinski družbi ni dajala navodil in ni strogo nadzirala njenega ravnanja. Poleg tega, čeprav to ni navedeno v izpodbijani odločbi, naj bi bilo iz elementov, ki jih je tožeča stranka priložila odgovoru na obvestilo

o ugotovitvah o možnih kršitvah, razvidno, da je vsaj en član upravnega odbora družbe Chemoxal po svojem odstopu postal vodstveni delavec tožeče stranke.

50 Drugič, to, da je generalni direktor družbe Chemoxal imel zelo široke pristojnosti, naj bi samo ustrezalo pristojnosti, ki je navadno podeljena najvišjemu vodstvenemu delavcu družbe, in naj nikakor ne bi dokazovalo samostojnosti hčerinske družbe tožeče stranke.

51 Tretjič, to, da ima družba Chemoxal lastne službe, naj bi bilo zgolj lastnost organizacije, ki je pravna oseba. Poleg tega naj bi bilo iz elementov, ki jih je predložila tožeča stranka, razvidno, da je družba Chemoxal uporabljala več služb matične družbe in da je bil njen sedež v istih stavbah kot sedež skupine.

52 Četrtič, v zvezi s trditvami, da družba Chemoxal upravlja deleže v drugih hčerinskih družbah skupine, zlasti v družbi Oxysynthèse, naj bi tožeča stranka priznala, da je tudi sama neposredno udeležena pri upravljanju teh deležev.

53 Poleg tega naj bi Komisija navedla, da družba Chemoxal prodaja VP, ki ga izdeluje družba Oxysynthèse, ki jo skupaj nadzirata tožeča stranka in družba Atochem (točki 42 in 52 obrazložitve izpodbijane odločbe). Čeprav se ta razlog ne nahaja v delu izpodbijane odločbe, ki zadeva odgovornost za kršitev, naj bi bil vseeno nekoliko upošteven. Bilo naj bi namreč težko razumljivo, da tožeča stranka sploh ni nadzirala družbe Chemoxal, ki je imela nalogo tržiti proizvodnjo druge hčerinske družbe skupine, ki je bila skupno nadzirana.

54 Kar zadeva zatrjevano samostojnost hčerinske družbe tožeče stranke pri odločanju, prvič, naj tožeča stranka ne bi predložila dokazov za zatrjevano samostojnost družbe Chemoxal v zvezi s ceno. Tožeča stranka naj bi glede pristojnosti izvršnega direktorja družbe Chemoxal predložila samo kratek dopis, v katerem je ta na kratko izrazil svoje soglasje z neko ceno, kar naj nikakor ne bi dokazovalo, da sam odloča o cenovni politiki. Drugi elementi naj bi bili samo poročila o obiskih pri strankah.

55 Drugič, v zvezi z zatrjevano samostojnostjo družbe Chemoxal pri razvoju strateških poslovnih projektov naj bi bil naveden samo projekt „‚on-site' rešitev za [VP]", poleg tega naj dodelitve tega projekta družbi Chemoxal ne bi podpiral noben dokaz. Iz elementov, priloženih tožbi, naj bi bilo tudi razvidno, da ta projekt temelji na tehnikah, ki jih je razvila skupina, in da je pobudo zanj dala matična družba.

56 Tretjič, trditve v zvezi s pripravo proračuna, upravljanjem odnosov s strankami in udeležbo zgolj zaposlenih družbe Chemoxal v okviru European Chemical Industry Council (CEFIC) naj nikakor ne bi dokazovale, da tožeča stranka ne vpliva dejansko in odločilno na svojo hčerinsko družbo.

57 Ker naj tako trditve, ki jih je navedla tožeča stranka, ne bi mogle nikakor ovreči domneve, naj Komisiji ne bi bilo treba podrobno navesti razlogov za njihovo zavrnitev. Komisija naj bi s tem, da je podrobno navedla, zakaj je tožeča stranka odgovorna za kršitev, izpolnila svojo obveznost obrazložitve.

58 Komisija naj bi skrbno preučila trditve tožeče stranke in naj bi, potem ko je navedla te elemente (točka 404 obrazložitve izpodbijane odločbe), ugotovila, da ne zadostujejo za ovrženje domneve (točka 405 obrazložitve izpodbijane odločbe). Trditve, ki jih je navedla tožeča stranka, naj bi bile namreč izjemno splošne in naj ne bi bile podprte z nobenim posebnim dokazom.

59 Ker mora namreč zadevno podjetje predložiti dokaze o samostojnosti svoje hčerinske družbe, naj Komisija, kadar to podjetje ne predloži nobenega dokaza, ampak se omeji samo na splošne in nepodprte izjave, ne bi kršila svoje obveznosti obrazložitve s tem, da zgolj poudari, da predloženi elementi ne zadoščajo za ovrženje domneve.

60 Komisija meni, da vsekakor, tudi če ne bi zadostno obrazložila, zakaj elementi – ki jih je predložila tožeča stranka, da bi ovrgla domnevo – ne zadoščajo za to ovrženje, to ne bi pomenilo, da je izpodbijana odločba pomanjkljivo obrazložena, saj je Komisija v njej jasno navedla dva dodatna elementa, ki sama po sebi omogočata sklep, da družba Chemoxal in tožeča stranka sestavljata gospodarsko enoto. Šlo naj bi, po eni strani, za pristojnost tožeče stranke za imenovanje članov upravnega odbora družbe Chemoxal in, po drugi strani, za to, da so stranke in konkurenti „od zunaj“ poslovno dejavnost družbe Chemoxal šteli za dejavnost tožeče stranke. Predvsem naj bi se znotraj kartela družba Chemoxal pogosto navajala kot „Air Liquide“, družba Chemoxal pa naj bi pri svojih poslovnih dejavnostih uporabljala znamko Air Liquide.

61 Poleg tega naj bi Komisija v izpodbijani odločbi tudi navedla, da družba Chemoxal prodaja VP, ki ga izdeluje družba Oxysynthèse, ki jo skupaj nadzirata tožeča stranka in družba Atochem. To naj bi bilo v točki 344 obvestila o ugotovitvah o možnih kršitvah navedeno kot upoštevno merilo za pripisovanje odgovornosti za kršitev. Bilo naj bi namreč težko razumljivo, da tožeča stranka sploh ni nadzirala družbe, ki je imela

nalogo tržiti proizvodnjo njene druge hčerinske družbe, ki jo je nadzirala dejansko in skupaj z družbo Atochem.

62 Nazadnje, Komisija podredno trdi, da morebitna ugotovitev, da je obrazložitev v obravnavani zadevi pomanjkljiva, ne more povzročiti razglasitve ničnosti izpodbijane odločbe, saj so elementi, ki jih je predložila tožeča stranka, zgolj splošne trditve in nikakor ne pomenijo dokazov, ki bi lahko ovrgli zadevno domnevo.

Presoja Splošnega sodišča

63 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora biti obrazložitev, ki se zahteva s členom 253 ES, prilagojena vrsti zadevnega akta ter mora jasno in nedvoumno izražati razlogovanje institucije, ki je akt sprejela, tako da se lahko zadevne osebe seznanijo z utemeljitvijo sprejetega ukrepa in da lahko pristojno sodišče izvaja nadzor. V obrazložitvi ni treba podrobno navesti vseh upoštevnih dejanskih in pravnih elementov, ker je treba vprašanje, ali je obrazložitev posameznega akta v skladu z zahtevami iz člena 253 ES, presojati ne samo glede na njegovo besedilo, ampak tudi glede na kontekst in celoto pravnih pravil, ki urejajo zadevno področje (glej sodbo Sodišča z dne 2. aprila 1998 v zadevi Komisija proti Sytraval in Brink's France, C-367/95 P, Recueil, str. I-1719, točka 63 in navedena sodna praksa).

64 Komisija ni dolžna zavzeti stališča do vseh trditev, ki so jih pred njo navajale zadevne osebe, temveč zanjo zadošča, da navede dejstva in pravne ugotovitve, ki so bistvenega pomena za odločbo. Zlasti ni dolžna zavzeti stališča do elementov, ki so očitno neumestni, brez pomena ali nedvomno postranski (sodba Splošnega sodišča

z dne 15. junija 2005 v zadevi Corsica Ferries France proti Komisiji, T-349/03, ZOdl., str. II-2197, točka 64; glej v tem smislu tudi zgoraj v točki 63 navedeno sodbo Komisija proti Sytraval in Brink's France, točka 64).

65 Kadar se, kot v obravnavanem primeru, odločba o uporabi člena 81 ES nanaša na več naslovnikov in načenja problem odgovornosti za kršitev, mora biti glede vsakega naslovnika zadosti obrazložena, zlasti glede naslovnikov, ki morajo v skladu s to odločbo odgovarjati za to kršitev. Tako je treba v odločbi glede matične družbe, ki se šteje za odgovorno za kršitev hčerinske družbe, podrobno pojasniti razloge, ki utemeljujejo odgovornost te družbe za kršitev (glej v tem smislu sodbo Splošnega sodišča z dne 14. maja 1998 v zadevi SCA Holding proti Komisiji, T-327/94, Recueil, str. II-1373, točke od 78 do 80).

66 Tožeča stranka v obravnavani zadevi zatrjuje, da Komisija v izpodbijani odločbi ni zadostno obrazložila ugotovitve o njeni odgovornosti, zlasti ker ni pojasnila razlogov za zavrnitev dokazov, predloženih za ovrženje domneve, ki izhaja iz njenega nadzora nad celotnim kapitalom družbe Chemoxal.

67 Opozoriti je treba, da je iz spisa razvidno, da je tožeča stranka v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah navedla posebno argumentacijo, da bi dokazala samostojnost družbe Chemoxal, in je navedla naslednje elemente:

– na prvem mestu, kar zadeva organizacijsko samostojnost družbe Chemoxal, naj – drugače kot bi bilo mogoče ugotoviti v zvezi z nekaterimi drugimi zadevnimi

podjetji – nobeden od vodstvenih delavcev družbe Chemoxal ne bi bil član izvršnega odbora tožeče stranke niti član njenih organov; to naj bi potrjevali primeri plačilnih list, predloženi Komisiji, in elementi, predloženi v odgovor na zahtevo Komisije za posredovanje informacij z dne 18. marca 2004: noben vodstveni delavec ali drug zaposleni družbe Chemoxal naj namreč ne bi bil hkrati zaposlen pri tožeči stranki.

– iz zapisnikov upravnega odbora družbe Chemoxal z dne 12. maja in 25. oktobra 1995, ki sta bila predložena Komisiji, naj bi bilo razvidno, da je bil mandat njenega generalnega direktorja časovno neomejen, saj so mu bila „v zakonitih okvirih podeljena najširša pooblastila, da bi v vseh okoliščinah ravnal v imenu [družbe Chemoxal]“, in da je tudi njen izvršni direktor imel široka pooblastila; glede na okrožnico izvršnega direktorja družbe Chemoxal iz časa kršitve naj bi bila temu med napotitvijo prodajnega direktorja na delo v Azijo podeljena odgovornost za določanje logistične politike in za vodenje splošne poslovne politike;

– družba Chemoxal naj bi imela lastne službe, in sicer prodajno službo, službo za trženje, kadrovsko službo, službo za informatiko in računovodsko službo, ki so ji omogočale, da je svojo poslovno politiko vodila v celoti sama, imela naj bi tudi razvojni center, ki ga je upravljala ločeno, čeprav je bil v istih prostorih kot center tožeče stranke; kar zadeva službe, s katerimi družba Chemoxal neposredno ni razpolagala, kot med drugim pravno službo, davčno službo in službo za „zavarovanja“, naj bi proti plačilu uporabila službe matične družbe; čeprav je bil sedež družbe Chemoxal res v istih stavbah kot sedež skupine, naj bi ta svoje prostore najela od matične družbe, kar naj bi dokazovala najemna pogodba, predložena Komisiji;

– družba Chemoxal naj bi samostojno upravljala deleže skupine v družbah Oxysynthèse in Oxysynthèse Deutschland GmbH, proizvajalkah VP; čeprav je bil tudi predstavnik tožeče stranke član upravnega odbora družbe Oxysynthèse, je zgolj eden od predstavnikov družbe Chemoxal bil član izvršnega odbora te družbe in je tam skrbel za splošno vodenje;

– družba Chemoxal naj bi samostojno upravljala delež skupine v družbi Chemoxal Chemie GmbH, ki je bila od tožeče stranke iz davčnih razlogov pravno ločena; iz listin v spisu Komisije naj bi bilo razvidno, da so bili predstavniki v upravnem odboru te hčerinske družbe v resnici zaposleni v družbi Chemoxal;

– na drugem mestu, kar zadeva samostojnost družbe Chemoxal pri odločanju, naj bi se njena dejavnost zelo razlikovala od drugih dejavnosti skupine, ki so bile osredotočene na dobavo plina za industrijske in medicinske namene; določanje in vodenje poslovne politike družbe Chemoxal naj bi bilo izključno prepuščeno vodstvu te družbe;

– navodila in splošne smernice v zvezi s ceno naj bi prihajala izključno od vodstva družbe Chemoxal; odločitve o ceni, ponujeni določeni stranki, naj bi sprejemali operativci, ki jih je nadziralo zgolj vodstvo, kar naj bi dokazovali notranji dopisi in poročila o obiskih strank, predloženi Komisiji;

– razvoj velikih strateških poslovnih projektov naj bi izhajal zgolj iz pobude osebja družbe Chemoxal, kar naj bi potrjeval projekt v zvezi z rešitvijo, imenovano „on-site“, za proizvodnjo VP, ki ga je družba Chemoxal razvila leta 1996 in je temeljil

na tehnikah, ki jih je skupina razvila za druge proizvode; za to je družba Chemoxal uporabila tehnika svoje matične družbe, ki poleg tega ni bil vključen;

– za pripravo proračuna družbe Chemoxal naj bi bilo pristojno njegovo vodstvo, kar naj bi dokazovala okrožnica njenega izvršnega direktorja, ki je bila predložena Komisiji in v kateri je bila pojasnjena delitev teh nalog;

– za odnose družbe Chemoxal z njenimi strankami naj bi skrbela neposredno ta družba ali njeni lokalni zastopniki, kot naj bi bilo razvidno iz dopisov in iz poročil o obiskih strank;

– družba Chemoxal naj bi se, kar zadeva njene odnose z združenjem CEFIC, štela za samostojno družbo, kar naj bi bilo razvidno iz poročil o srečanjih tega združenja, ki so v spisu Komisije;

– čeprav je družba Chemoxal uporabljala trgovsko ime Air Liquide Chimie, naj bi to storila z legitimnim namenom, in sicer da bi izkoristila ugled skupine z mednarodnim obsegom, to pa naj ne bi vplivalo na njeno samostojnost glede na matično družbo, ki ima podobno firmo; uradni poslovni dokumenti družbe Chemoxal naj bi vsebovali njeno firmo;

– nobena od oseb, ki so se udeležile sestankov zadevnega kartela, naj ne bi bila zaposlena pri tožeči stranki, v spisu Komisije pa naj ne bi bilo nobene sledi o kakršnem koli navodilu, ki bi ga tožeča stranka dala družbi Chemoxal.

68 Komisija je v točki 404 obrazložitve izpodbijane odločbe prikazala argumentacijo tožeče stranke.

69 V točki 405 obrazložitve izpodbijane odločbe je nato potrdila, da elementi, ki jih je predložila tožeča stranka, ne zadoščajo za ovrženje zadevne domneve, in navedla, da ugotovitev o odločilnem vplivu tožeče stranke na družbo Chemoxal potrjujeta, prvič, njena pristojnost imenovati člane upravnega odbora njene hčerinske družbe in, drugič, indici, kako tretje osebe zaznavajo zadevni družbi. Nazadnje je v točki 406 obrazložitve izpodbijane odločbe vztrajala pri sklepu, da sta tožeča stranka in družba Chemoxal isto podjetje.

70 Poudariti je treba, da v tem razlogovanju ne obravnava argumentacije tožeče stranke, temveč se samo sklicuje na nekatere dodatne indice za to, da tožeča stranka odločilno vpliva na svojo hčerinsko družbo. Zato v zgoraj navedeni obrazložitvi izpodbijane odločbe niso navedeni razlogi, zaradi katerih je Komisija štela, da elementi, ki jih je predložila tožeča stranka, ne zadostujejo za ovrženje zadevne domneve.

71 Poleg tega je treba ugotoviti, da čeprav Komisiji ni treba zavzeti stališča do vseh elementov, ki jih navede zadevna oseba, zlasti če so ti očitno neumestni, brez pomena ali nedvomno postranski (glej zgoraj točko 64), v obravnavani zadevi v nasprotju s tem, kar trdi Komisija, ni mogoče šteti, da so elementi, ki jih je predložila tožeča stranka, brez pomena za presojo samostojnosti družbe Chemoxal.

72 Tožeča stranka se je v odgovoru na obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah sklicevala na vrsto okoliščin v zvezi s povezavami med njo in družbo Chemoxal v času

zadevne kršitve in je navedla zlasti, da je dejavnost te družbe zelo specifična glede na druge dejavnosti skupine, da ni povezanosti na ravni vodstva in osebja zadevnih družb, da so pooblastila vodstva hčerinske družbe določena široko, da ima ta družba lastne službe, kar zadeva poslovne dejavnosti, ter da je samostojna glede izdelave strateških projektov.

73 Poleg tega elementi, ki jih je predložila tožeča stranka, niso bili omejeni le na navedbe, temveč so vsebovali vrsto konkretnih elementov, priloženih obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah (glej točko 67 zgoraj).

74 Komisija bi v teh okoliščinah morala zavzeti stališče do nasprotne argumentacije tožeče stranke in preučiti, ali je tožeča stranka dokazala – glede na vse upoštevne elemente v zvezi z gospodarskimi, organizacijskimi in pravnimi povezavami med zadevnima družbama – da je njena hčerinska družba na trgu ravnala samostojno.

75 Dolžnost Komisije, da glede tega obrazloži svojo odločbo, jasno izhaja iz izpodbojnosti zadevne domneve, za ovrženje katere mora tožeča stranka predložiti dokaz, ki se nanaša na vse gospodarske, organizacijske in pravne povezave med njo in njeno hčerinsko družbo.

76 Poleg tega zadevne pomanjkljivosti obrazložitve ni mogoče odpraviti s sklicevanjem na indice – v zvezi s pristojnostjo imenovati člane upravnega odbora hčerinske družbe in s tem, kako tretje osebe zaznavajo zadevni družbi – navedene v točki 405 obrazložitve izpodbijane odločbe.

77 Čeprav bi bilo namreč te elemente mogoče upoštevati v okviru presoje povezav med zadevnima družbama, njihova navedba na more omajati upoštevnosti argumentacije tožeče stranke glede samostojnosti družbe Chemoxal in zato ne more biti zadosten razlog za zavrnitev te argumentacije.

78 Kar zadeva trditev Komisije o obstoju drugih indicev za vpliv tožeče stranke na družbo Chemoxal – in sicer da ta družba prodaja VP, ki ga izdeluje družba Oxysynthèse, ki jo skupaj nadzirata tožeča stranka in družba Atochem (točka 401 obrazložitve izpodbijane odločbe) – je treba ugotoviti, da iz izpodbijane odločbe ne izhaja, da je Komisija ta element navedla kot razlog za ugotovitev o odločilnem vplivu tožeče stranke na družbo Chemoxal. Poleg tega samo sklicevanje na ta dodaten indic, ki se nanaša na povezave med zadevnima družbama, nikakor ne more odpraviti pomanjkljivosti obrazložitve zavrnitve nasprotne argumentacije, ki jo je navedla tožeča stranka.

79 Glede na zgornje navedbe je treba ugotoviti, da Komisija ni zavzela jasnega stališča o dokazih – ki jih je predložila tožeča stranka, da bi ovrgla domnevo, ki izhaja iz njenega deleža v kapitalu družbe Chemoxal – in da torej ni pravno zadostno utemeljila svoje ugotovitve o odgovornosti tožeče stranke za zadevno kršitev.

80 Ker Komisija v odgovoru na tožbo trdi, da nasprotni dokazi, ki jih je predložila tožeča stranka, nikakor ne zadoščajo, da bi se dokazala samostojnost družbe Chemoxal, je treba navesti, da iz obrazložitve izpodbijane odločbe ni razviden noben element presoje zadevnih dokazov s strani Komisije, kar onemogoča nadzor nad utemeljenostjo izpodbijane odločbe v zvezi s tem.

81 Poleg tega je treba opozoriti, da mora biti obrazložitev načeloma sporočena zadevni osebi sočasno kot odločba, ki posega v njen položaj. Neobstoja obrazložitve torej ni mogoče odpraviti tako, da se zadevna oseba seznani z obrazložitvijo odločbe v postopku pred sodiščem (sodba Sodišča z dne 28. junija 2005 v združenih zadevah Dansk Rørindustri in drugi proti Komisiji, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, ZOdl., str. I-5425, točka 463, in sodba Splošnega sodišča z dne 12. septembra 2007 v zadevi González y Díez proti Komisiji, T-25/04, ZOdl., str. II-3121, točka 220).

82 Torej neobstoja zadevne obrazložitve ni mogoče odpraviti v postopku pred pritožbenim sodiščem.

83 Glede na zgornje navedbe je treba sprejeti tožbeni razlog, ki se nanaša na kršitev obveznosti obrazložitve, in ugoditi predlogu za razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe v delu, ki se nanaša na tožečo stranko.

84 Torej ni treba odločati o četrtem tožbenem razlogu.

Stroški

85 V skladu s členom 87(2) Poslovnika Splošnega sodišča se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Ker Komisija ni uspela, se ji v skladu s predlogi tožeče stranke naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SPLOŠNO SODIŠČE (šesti razširjeni senat)

razsodilo:

1. **Odločba Komisije C(2006) 1766 konč. z dne 3. maja 2006 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 [ES] in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva št. COMP/F/38.620 – Vodikov peroksid in perborat) se v delu, ki se nanaša na družbo Air liquide, SA pour l'étude et l'exploitation des procédés Georges Claude, razglasi za nično.**

2. **Evropski komisiji se naloži plačilo stroškov.**

Vadapalas Prek Dittrich

Truchot O'Higgins

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 16. junija 2011

Podpisi